

Zenon Ślusarczyk*

Wykorzystanie przez Polskę wsparcia finansowego z unijnego funduszu SAPARD do 2006 roku

Wstęp

Unijny program operacyjny nazwany Przedakcesyjnym Funduszem Wsparcia Rolnictwa i Obszarów Wiejskich (SAPARD – Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development) został utworzony decyzją Rady UE nr 1268/99 z dnia 21 czerwca 1999 r. Jego celem było stymulowanie rozwoju obszarów wiejskich, restrukturyzacja i modernizacja rolnictwa oraz ułatwienie procesu integracji państw kandydujących z UE oraz ich płynnego włączenia w system Wspólnej Polityki Rolnej i Polityki strukturalnej.

Szczegółowymi priorytetami SAPARD były działania ukierunkowane na poprawę jakości gospodarki rolnej, rozbudowę infrastruktury wiejskiej, organizację odbioru produktów rolnych od rolników, kontrolę ich jakości, budowę zakładów przetwarzania tych produktów, ich marketing, doskonalenie nadzoru weterynaryjnego, scalanie gruntów, podnoszenie kwalifikacji zawodowych rolników, tworzenie grup producenckich, wspieranie inicjatyw lokalnych na wsi, tworzenie źródeł dodatkowego dochodu w gospodarstwach rolnych (drobna wytwórczość, rzemiosło, agroturystyka, usługi budowlane, instalacyjne, transportowe), ochronę dziedzictwa kulturalnego na wsi. Środki SAPARD nie mogły być natomiast przeznaczone na rozwój (wzrost) produkcji żywności.

Termin realizacji programu przewidziano na lata 2000–2006. Jednak w roku 2000 państwa kandydujące, w tym Polska, nie uzyskały żadnych środków finansowych z funduszu SAPARD, gdyż Komisja Europejska zbyt późno (w czerwcu 2000 roku) ustaliła zasady działania programu. W konsekwencji państwa te miały za mało czasu

* Prof. nadzw. dr hab. Zenon Ślusarczyk, Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi.

na sprostanie wszystkim wymogom formalnym, pozwalającym na uzyskanie akredytacji przez stosowne jednostki płatnicze.

Według przedstawicieli KE problem polegał na tym, że był to pierwszy zdecentralizowany program pomocowy, w ramach którego nieunijne instytucje ponoszą odpowiedzialność za wypłaty unijnych pieniędzy i kontrolę ich wykorzystania.

Celem artykułu jest charakterystyka i analiza wykorzystania przez Polskę wsparcia finansowego z unijnego funduszu SAPARD do 2006 roku.

Wykorzystanie przez Polskę wsparcia finansowego z funduszu SAPARD do 2004 roku

Dla właściwego zrozumienia i oceny wykorzystania środków z funduszu SAPARD do 2004 roku należy uwzględnić podstawowe informacje dotyczące stowarzyszenia Polski z UE oraz przygotowywanie się do spełnienia wymogów członkostwa we Wspólnocie. Dotyczy to także wiedzy na temat innych programów uruchomionych wcześniej, a skorelowanych z SAPARD, takich jak: FHARE utworzony w grudniu 1989 roku, zmodyfikowanym w latach 1997 i 1999, oraz Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOiGR) utworzony w 1962 roku, wspierający rozwój Wspólnej Polityki Rolnej UE. Należy także zaznajomić się z dokumentem UE pn. *Agenda 2000*, w którym przewidziano reorganizację funkcjonujących instrumentów rozwoju infrastruktury wiejskiej i zwiększenia nakładów na te cele w latach 2000–2006 (zob. szerzej Brewiński, 2003: 15 i nast.; Guba i Piskorz, 2002: 15 i nast.; Kawecka-Wyrzykowska, 2004: 26 i nast.; Bokajło, Dziubka, 2003: 56 i nast.).

Rządowe programy wykorzystania środków funduszu i ich realizacja

Podstawą działania programu SAPARD w Polsce, tak jak we wszystkich krajach kandydujących, był przygotowany przez rząd, a następnie zatwierdzony przez organy UE (Komisję Europejską) dokument zwany *Programem Operacyjnym SAPARD*. Za jego przygotowanie w Polsce odpowiedzialne było Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW). Zgodnie z rozporządzeniem Rady 1268/99/WE został on sporządzony na siedem lat – tj. od 2000 do 2006 roku. Podstawą do jego przygotowania, poza ww. rozporządzeniem, był *Narodowy Program Przygotowania do Członkostwa (NPPC)*, w którym określone zostały m.in. priorytety dostosowania rolnictwa i obszarów wiejskich do akcesji. Najważniejsze obszary tych dostosowań obejmują:

- ustanowienie i wdrażanie spójnej polityki strukturalnej rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa,
- harmonizacja prawa i struktur administracji weterynaryjnej i fitosanitarnych,
- modernizacja niektórych segmentów gospodarki żywnościowej (mleczarstwo, gospodarka mięsna, przetwórstwo owoców i warzyw),

- aspekty ekologiczne rolnictwa,
- przygotowanie do wprowadzenia WPR.

W oparciu o te założenia i zobowiązania Rada Ministrów RP w lipcu 1999 roku przyjęła dokument *Spójna polityka strukturalna rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa*, w którym sformułowano konkretne cele polityki krajowej wobec obszarów wiejskich i rolnictwa:

- kształtowanie warunków pracy i życia ludności wiejskich odpowiadających standardom cywilizacyjnym i pozwalających mieszkańcom wsi realizować ich cele ekonomiczne, edukacyjne, kulturowe i społeczne; przebudowa struktur sektora rolnego tworząca przesłanki adaptacji rolnictwa do zmieniającej się sytuacji gospodarczej i społecznej;
- kształtowanie warunków rozwoju zrównoważonego na obszarach wiejskich, ochrona zasobów środowiska naturalnego wraz z wiejskim dziedzictwem kulturowym (*SAPARD. Program...*, 2004: 34).

Cele te były zgodne z kierunkami polityki strukturalnej UE i strategii przedakcesyjnej. Ich realizacja w Polsce opierała się na środkach krajowych oraz unijnych, dostępnych m.in. w ramach programu SAPARD. Formułując strategię programu operacyjnego SAPARD w Polsce, skupiono się głównie na tych obszarach, które wymagają podjęcia największych inwestycji i poniesienia największych nakładów finansowych w związku z szeroko rozumianymi przygotowaniem polskiego rolnictwa do integracji, a następnie jego skutecznego funkcjonowania w warunkach jednolitego rynku.

Mając na uwadze założenia, potrzeby i wytyczone cele, MRiRW rozpoczęło przygotowanie programu operacyjnego SAPARD.

Zgodnie z rozporządzeniem Rady 1268/99/WE program operacyjny SAPARD składa się z następujących części:

1. Ogólnego opisu Polski: terytorium, geografii, klimatu, ludności, struktur administracyjnych, podstawowych wskaźników makroekonomicznych oraz ogólnego zarysu całej gospodarki.
2. Charakterystyki obszarów wiejskich i sektora rolno-żywnościowego, popartych danymi liczbowymi oraz diagnozą aktualnego stanu, ze wskazaniem potencjalnych szans w ujęciu sektorowym po akcesji do UE.
3. Celów, strategii i priorytetów wykorzystania w Polsce środków pochodzących z programu SAPARD.
4. Wykazu powiązań pomiędzy programami krajowymi, programem PHARE i programami międzynarodowych instytucji finansowych WE ze wskazaniem ich spójności i ciągłości w ramach realizowanej przez państwo polityki akcesyjnej.
5. Wyników dotychczasowych programów krajowych i PHARE na rzecz rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa w Polsce.
6. Opisu administrowania i wdrażania programu SAPARD w Polsce.

7. Opisu działań programu SAPARD – wybranych środków działania z rozporządzenia 1268/99 (SAPARD) z opisem działań szczegółowych i warunków korzystania z pomocy oraz podziałem środków.
8. Pomocy technicznej dla programu SAPARD.
9. Monitoringu i oceny programu operacyjnego SAPARD w Polsce.
10. Streszczenie ex-ante programu operacyjnego SAPARD (Skórnicki, 2000: 13–14).

Przygotowanie polskiego programu operacyjnego SAPARD i negocjacje trwały półtora roku. Polska przedłożyła projekt tego dokumentu Komisji Europejskiej 28 grudnia 1999 roku i była to jedna z pierwszych propozycji złożonych przez kraje kandydujące do członkowska. W dniu 18 października 2000 r. Komisja Europejska zatwierdziła przedstawiony jej program operacyjny SAPARD dla Polski.

W celu ułatwienia wdrożenia *acquis communautaire* i przygotowania rolnictwa i mieszkańców wsi do wyzwań związanych z wejściem Polski do UE zostały określone następujące cele dla programu SAPARD:

- poprawa konkurencyjności polskiego rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego zarówno na rynku krajowym, jak i na rynku międzynarodowym;
- dostosowanie sektora rolno-spożywczego do wymagań jednolitego rynku w zakresie wymagań sanitarnych, higienicznych oraz jakościowych;
- wsparcie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej oraz tworzenie warunków do podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej na wsi (*SAPARD. Program...*, 2004: 35).

Przyjęta w programie operacyjnym strategia operacyjna wynikała przede wszystkim z analizy sytuacji na obszarach wiejskich oraz w sektorze rolno-spożywczym, ale uwzględniała także konieczność harmonizacji z wymaganiami jednolitego rynku UE. Decyzje dotyczące wyboru priorytetowych obszarów wsparcia środkami pomocowymi SAPARD były wynikiem licznych konsultacji, przeprowadzonych także na gruncie krajowym przez MRiRW oraz urzędy marszałkowskie, zarówno na szczeblu centralnym, jak i regionalnym, oraz z przedstawicielami środowisk społeczno-zawodowych. To także wynik kompromisu między dorobkiem prawnym UE w obszarze rolnictwa a najpilniejszymi potrzebami rolnictwa i obszarów wiejskich w Polsce, zgłoszonymi na tychże regionalnych konsultacjach.

Program SAPARD ma bardzo specyficzną budowę wewnętrzną. Składa się z osi priorytetowych, w skład których wchodzi działania. Te z kolei dzielą się dalej na schematy, a schematy na komponenty.

Tabela 1. Maksymalna kwota środków przyznanych Polsce na konkretne działania w ramach programu SAPARD – łącznie w latach 2000–2006

Działanie	Kwota w euro
1 – inwestycje w przedsiębiorstwa rolnicze	208 084 148
2 – poprawa przetwórstwa i marketingu produktów rolnych i rybnych	448 320 000
3 – poprawa struktury i jakości kontroli weterynaryjnej i fitosanitarnej w celu zapewnienia jakości żywności i ochrony konsumenta	–
4 – programy rolnośrodowiskowe	16 750 000
5 – różnicowanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich	136 040 000
6 – stworzenie systemu pomocy i usług zarządczych dla rolników	–
7 – tworzenie grup producenckich	–
8 – renowacja i rozwój wsi oraz ochrona i konserwacja dziedzictwa wiejskiego	–
9 – reparcelacja i poprawa struktury agrarnej	–
10 – utworzenie i prowadzenie rejestru ziemi	–
11 – poprawa jakości szkoleń	25 610 000
12 – poprawa i rozwój infrastruktury wiejskiej	327 780 000
13 – zarządzanie wiejskimi zasobami wodnymi	–
14 – leśnictwo, w tym zalesianie, inwestycje w prywatnych gospodarstwach leśnych oraz przetwórstwo i marketing produktów leśnych	6 170 000
15 – pomoc techniczna	8 659 686
Łącznie	1 177 413 834

Źródło: *Commission of the European Communities...*, 2001.

Po analizie zakresu celów przedstawionych przez UE, które mogą być finansowane w ramach środków pochodzących z funduszu SAPARD, zainteresowane kraje dokonały wyboru konkretnych działań, które najbardziej przysłużą się realizacji celów SAPARD na ich terenie. Kolejnym krokiem było opracowanie podziału ogólnej sumy przyznanej w ramach funduszu w danym kraju na konkretne działania. Głównym kryterium przy podziale środków pomiędzy poszczególne działania w programie SAPARD, poza zasadą równowagi, było „zmaksymalizowanie długofalowych korzyści społecznych i ekonomicznych, biorąc pod uwagę nadchodzące zmiany w warunkach ekonomicznych, prawnych i społecznych w związku z integracją Polski z Unią Europejską (*SAPARD. Program...*, 2004: 39). Efekty tych uzgodnień przedstawia tabela 1.

Zgodnie z założeniami program operacyjny SAPARD został oparty w Polsce na dwóch osiach priorytetowych, wspieranych dodatkowo przez oś komplementarną. W ramach tychże osi priorytetowych podjęte zostały konkretne działania. W trakcie prac przygotowawczych nad programem wybrano ich dla Polski ostatecznie siedem. Głównym założeniem przy przyporządkowywaniu danego działania do osi priorytetowej, w łonie której będzie funkcjonowało, była konieczność utrzymania rów-

nowagi między tymi osiami w zakresie celów, jak i podziału środków finansowych SAPARD.

Ostatecznie program SAPARD w Polsce ma następującą budowę:

Oś priorytetowa 1: Poprawa efektywności sektora rolno-spożywczego

Działanie 1: Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych i rybnych

Działanie 2: Inwestycje w gospodarstwach rolnych

Oś priorytetowa 2: Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej i tworzenie miejsc pracy

Działanie 3: Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich

Działanie 4. Różnicowanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich

Oś komplementarna

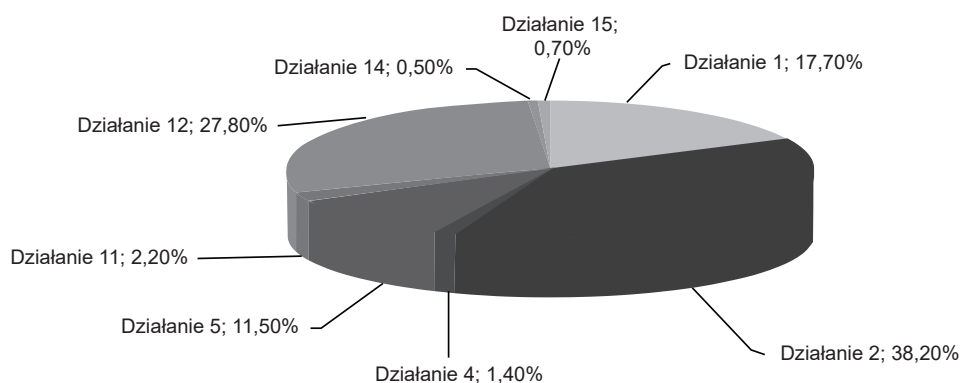
Działanie 5: Programy rolnośrodowiskowe i zalesianie

Działanie 6. Szkolenia zawodowe

Działanie 7: Pomoc techniczna

Należy podkreślić, że wszystkie działania wymagają uwzględnienia wymogów związanych z ochroną środowiska (*SAPARD. Program...*, 2002: 35).

Rozdysponowanie środków z funduszu SAPARD na konkretne działania podjęte przez Polskę w ujęciu procentowym zaplanowano w następujący sposób (rys. 1).

Rysunek 1. Rozdysponowanie środków z programu SAPARD pomiędzy poszczególne działania w ujęciu procentowym

Źródło: *Commission of the European Communities...*, 2001.

Jak wynika z powyższych danych w Polsce najwięcej środków – ok. 38% – przeznaczono dla zakładów przetwórstwa spożywczego, głównie dla mleczarni i rzeźni na dostosowanie do unijnych norm sanitarnych. Przy tym działaniu UE postawiła warunek, że środki finansowe z funduszu SAPARD nie mogą być przeznaczone na projekty mające na celu rozszerzenie produkcji żywności. Drugim co do wielkości beneficjentem są samorządy, do których trafiło ok. 28% z przeznaczeniem na rozwój infrastruktury wiejskiej.

Stan i dostępność infrastruktury wpływa bezpośrednio na możliwość rozwijania funkcji pozarolniczych obszarów wiejskich, jak też poprawę jakości produkcji rolnej (*SAPARD. Program...*, 2004: 37).

Trzeci beneficjent – gospodarstwa rolne – otrzymały ok. 18% środków z przeznaczeniem na podniesienie jakości produkcji (zakup urządzeń, takich jak dojarki, chłodziarki, budowa nowoczesnych obór, wodociągi, kanalizacja itp.). Dużą część funduszy przeznaczono także na tworzenie miejsc pracy na wsi poza rolnictwem, np. w sektorze usług lub agroturystyce – ok. 12% (Bielecki, 2002).

Program operacyjny SAPARD określa ponadto zasady administracji i wdrażania programu SAPARD w Polsce. Za działania te odpowiedzialne jest Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W jego ramach utworzono specjalny Departament Pomocy Przedakcesyjnej i Funduszy Strukturalnych, który zajmuje się konkretnymi działaniami w zakresie:

- koordynacji i programowania,
- promocji i rozpowszechniania informacji o programie,
- przyjmowania i akceptacji raportów od agencji płatniczej oraz instytucji wdrażających o ilości wydatkowanych środków,
- monitorowania realizowanych projektów.

Departament ten zapewnia również obsługę Zespołu – Komitetu ds. Monitorowania Programu SAPARD.

Do pełnienia roli agencji płatniczej, a jednocześnie instytucji wdrażającej do programu SAPARD została wyznaczona Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) jako Agencja SAPARD. Funkcja wdrożeniowa agencji może być delegowana do innych instytucji, natomiast realizacja funkcji płatniczej odbywa się wyłącznie w Agencji SAPARD.

Funkcję wdrożeniową Agencja SAPARD realizować będzie poprzez następujące zadania szczegółowe:

- ogłoszenia o możliwości składania aplikacji w ramach programu SAPARD;
- przyjmowanie pełnej dokumentacji projektów składającej się z wypełnionego wniosku wraz z załączonymi niezbędnymi dokumentami i pisemne potwierdzenie przyjęcia wniosku;
- rejestrowanie wniosków w systemie komputerowym;
- dokonywanie oceny formalnoprawnej zgodności projektów i dokumentów z obowiązującymi dla programu zasadami, warunkami i kryteriami przyjętego programu SAPARD;
- przeprowadzenie oceny ekonomicznej i technicznej wykonalności projektów;
- przekazywanie projektów, zgodnych z wymogami programu do rekomendacji rankingu przez Regionalne Komitety Sterujące oraz przez Krajowy Komitet Sterujący (odpowiednio o zasięgu regionalnym i krajowym);
- podpisywanie umów wraz z harmonogramem realizacji projektu z beneficjentem programu;
- przeprowadzenie niezbędnych kontroli zarówno przed, jak i po zatwierdzeniu projektu;

- monitorowanie i kontrola realizacji umowy podpisanej z beneficjentem oraz monitorowanie poszczególnych działań w odniesieniu do odpowiednich wskaźników.

Agencja SAPARD realizuje następujące funkcje płatnicze:

- sprawdzanie wniosków o płatność;
- przeprowadzanie kontroli na miejscu i stwierdzanie dopuszczalności do płatności;
- autoryzacja zobowiązań i płatności (podejmowanie decyzji na podstawie wniosku o dokonanie płatności od beneficjenta i obliczenie płatności);
- dokonywanie płatności;
- prowadzenie księgowości (prowadzenie wykazu zobowiązań i płatności dla beneficjentów w systemie komputerowym, kwot wypłacanych oraz dat płatności zgodnie z wymogami UE, przygotowywanie okresowych deklaracji dla Komisji Europejskiej, przygotowywanie rocznego raportu jako bazy do rozliczenia rocznego z Komisją Europejską zgodnie z zasadami Unii Europejskiej) (*SAPARD. Program...*, 2004: 65).

Agencja SAPARD realizuje swoje funkcje w oparciu o 16 oddziałów regionalnych ARiMR, w których utworzono biura SAPARD. Posiada także niezależną jednostkę audytu wewnętrznego i jednostkę kontroli technicznej, które zajmują się weryfikacją zobowiązań i płatności. W działaniach tych opierają się na wynikach inspekcji (w tym także wizytacji terenowych) działań realizowanych przez beneficjenta.

Na podstawie postanowień programu operacyjnego utworzono także Krajowy Komitet Sterujący (KKS). W jego skład wchodzi przedstawiciele odpowiednich ministerstw ds. gospodarki, rozwoju regionalnego, finansów, pracy i środowiska, szef Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej, przedstawiciele organizacji przedsiębiorców i pracodawców, urzędów marszałkowskich oraz eksperci. Na czele KKS stoi minister rolnictwa. W zakres jego kompetencji wchodzi przede wszystkim rekomendowanie listy rankingowej projektów zgodnie z kryteriami określonymi w programie, dotyczących Działania 1 oraz zakresu programów szkoleniowych w Działaniu 6.

W każdym województwie utworzono po jednym Regionalnym Komitecie Sterującym (RKS), do którego należy proces podejmowania decyzji w zakresie Działania 3 i 4 – rekomendowanie podziału środków finansowych pomiędzy poszczególne schematy i komponenty oraz rekomendowanie list rankingowych projektów zgodnie z zasadą partnerstwa i subsydiarności na szczeblu regionalnym. W jego skład wchodzi przedstawiciele władz samorządowych i administracji rządowej w danym województwie oraz organizacji pozarządowych.

Agencja jest nadzorowana od strony merytorycznej przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, zaś od strony finansowej przez Ministerstwo Finansów. Poza kontrolą sprawowaną nad samą agencją nadzorem objęte jest także rozdysponowanie i wykorzystanie środków z programu SAPARD. Zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych środki niepodlegające zwrotowi, po-

chodzące ze źródeł zagranicznych, uznano za środki publiczne. W związku z powyższym środki funduszu SAPARD podlegają takim samym procedurom kontrolnym jak polskie środki publiczne (z uwzględnieniem wymagań określonych przez UE). Prawidłowość ich wydatkowania nadzorują:

- służby kontrolne dysponentów środków budżetowych;
- służby Kontroli Skarbowej;
- Regionalne Izby Obrachunkowe;
- Najwyższa Izba Kontroli;
- służby kontrolne Unii Europejskiej (Komisja Europejska, Trybunał Obrachunkowy) (*SAPARD. Program...*, 2004: 67).

Kontroli podlegają także beneficjenci programu SAPARD. Ich działania są sprawdzane zarówno w fazie początkowej, jak i w trakcie i po zakończeniu realizacji projektu. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości Agencja SAPARD może odmówić wypłaty środków lub podjąć kroki mające na celu zwrot przez beneficjenta już wypłaconej mu puli funduszy. Kontrolą beneficjentów zajmują się:

- służby Agencji SAPARD (na podstawie umowy z beneficjentem);
- służby kontroli skarbowej;
- kontrolerzy NIK;
- kontrolerzy UE (*SAPARD. Program...*, 2004: 68).

Podsumowanie

Środki finansowe SAPARD przeznaczone dla Polski miały przede wszystkim wpłynąć na poprawę konkurencyjności polskiego rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego tak na rynku krajowym, jak i międzynarodowym, a także na zwiększenie jego wydajności i efektywności. Ponadto doprowadzić miały do podniesienia jakości wytwarzanych produktów, do sprostania normom fitosanitarnym, weterynaryjnym i higienicznym oraz do szeroko pojmowanego unowocześnienia poprzez inwestycje w gospodarstwach rolnych. Ważnym zadaniem funduszu było też podniesienie poziomu życia ludności wiejskiej poprzez poprawę warunków prowadzenia działalności gospodarczej, rozwój infrastruktury obszarów wiejskich zarówno pod względem rozbudowy sieci drogowej, jak i poprawy dostępności do wody i zaopatrzenia w energię, zagospodarowanie ścieków, utylizację odpadów oraz rozwój telekomunikacji. Program zakładał także współfinansowanie różnicowania działalności gospodarczej na obszarach wiejskich, tworzenie nowych miejsc pracy poza rolnictwem, a w konsekwencji zmniejszenie zatrudnienia w tym sektorze. Jednym z założeń SAPARD było wspieranie programów rolnośrodowiskowych, ukierunkowanych na ochronę środowiska i naturalnego krajobrazu. Ważnym celem tego programu jest spełnienie funkcji edukacyjno-informacyjnej, która polegała na przygotowaniu potencjalnych beneficjentów do korzystania z szerokiego wachlarza pomocy strukturalnej dostępnej po akcesji.

Bibliografia

- Bielecki J. (2002), *Rusza pomoc Unii dla polskiej wsi*, „Rzeczpospolita” z dnia 8–9 czerwca 2002.
- Bokajło W., Dziubka K. (red.) (2003), *Unia Europejska. Leksykon integracji*, Wydawnictwo Europa, Wrocław.
- Brewiński M. (red.) (2003), *Przygotowanie Polski do absorpcji funduszy strukturalnych Unii Europejskiej*, WSzPTWP, Warszawa.
- Commission of the European Communities: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the Economic and Social Committee and the Regions. SAPARD Annual Report – Year 2000*, Brussels 2001, Annex 4.
- Guba W., Piskorz W. (2002), *Implikacje reformy Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej dla Polski*, UKIE, Gdańsk.
- Kawecka-Wyrzykowska E. (2004), *Znaczenie Agendy 2000 dla członkostwa Polski w UE*, [w:] *Unia Europejska*, Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego, Warszawa.
- SAPARD. Program operacyjny dla Polski (2004)*, MMiRW, Warszawa, wersja z 5.11.2004.
- Skórnicki H. (2000), *Fundusze przedakcesyjne. SAPARD*, FAPA, Warszawa.

Summary

Poland's use of financial support from the EU's SAPARD fund until 2006

The aim of the article is to characterize and analyze Poland's use of financial support from the EU's SAPARD Fund up until 2006. The SAPARD funding for Poland was primarily intended to improve the competitiveness of Polish agriculture and food processing, both domestically and internationally, and to increase its efficiency and effectiveness. In addition, the funding sought to improve the quality of the products produced, to meet phytosanitary, veterinary and hygienic standards and to broaden the uptake of innovation through investment in agricultural holdings. The Fund's important task was to raise the standard of living of the rural population by improving the business environment and developing rural infrastructure through road network expansion, improved water availability and energy supply, waste water management, waste disposal and telecommunication development. An important objective of this program was to prepare potential beneficiaries of the wide range of structural assistance available after the accession through education and information dissemination.

Keywords: agriculture, rural areas, operational programs, operations, fund management

Słowa kluczowe: rolnictwo, obszary wiejskie, programy operacyjne, działania, zarządzanie funduszem